

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

РЕЦЕНЗИЯ

за защита пред Научно ЖУРИ
на 21 юни 2021, 11 часа

ОТ: **проф. д.с.н. Михаил Стоянов Мирчев**, катедра „Политология“,
факултет „Международна икономика и политика“, УНСС,

ОТНОСНО: дисертационен труд за присъждане на научна степен **„доктор на науките“**
в професионално направление 3.3. „Политически науки“

АВТОР на дисертационния труд:

ИВКА ЦАКОВА НЕКОВА, доктор по политология, доцент,
Катедра „Политология“, УНСС

ТЕМА на дисертационния труд:

„ОЛИГАРХИЗАЦИЯ НА ПОЛИТИКАТА“

ОСНОВАНИЕ за представяне на рецензията:

Дисертантът е представил за обсъждане дисертационния си труд съгласно чл. 39 от ППЗРАСРБ. Откриването на процедура за предварително обсъждане на дисертационния труд е извършено въз основа на Решение на КС на катедра „Политология“ на 03.февр. 2021 (Протокол № 6), както и на Решението на ФС на факултет „Международна икономика и политика“ на 21.януари.2021 (Протокол № 4).

Вътрешната защита в Катедра „Политология“ (16 март 2021) се провежда въз основа на Заповед № 272 / 09.02.2021 г. на Заместник Ректора на УНСС по НИД и международно сътрудничество. Заповедта разрешава еднократно разширяване на състава на Катедра „Политология“, и определя рецензентите за това заседание.

Вътрешната защита в Катедра „Политология“ взе решение за насочване към Научно ЖУРИ, за защита и придобиване на научната степен „доктор на политическите науки“.

1. Информация за дисертанта

Ивка Цакова (родена 1959) има научната степен **„доктор по политология“** от 1992 – тема на дисертацията *„Политическа социализация на личността“*. Става **„доцент по политология“** в УНСС през 2006 с хабилитационен труд *„Лобизъм и демокрация“*.

Лекционните й курсове в УНСС пред бакалаври са: „*Политическа психология*“, „*Лобизъм*“, „*Законодателен процес и парламентарно поведение*“, „*Граждански организации и застъпничество*“, а пред магистри: „*Едрият бизнес и политиката*“ и „*Демокрация и капитализъм*“.

Ръководител е на два изследователски проекта по НИД в УНСС: а) „*Политическите науки в УНСС – с лице към бизнеса*“ (2009-2012) – (договор НИД – 43/2009); б) „*От какви знания за политиката се нуждаят студентите от икономически специалности в УНСС*“ (Студентска кръгла маса, 2015) – (договор НИД - 11/2014).

Под нейно научно ръководство са защитили **двама докторанти**. Председател е на Общото събрание на Факултет МИП от 11.ноември. 2019 до Ноември 2020.

2. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е в **обем от 484 авторски страници** – плюс Библиография. Това е сериозен обем за голяма докторска дисертация.

Направена е оригинална синтетизираща **Сравнителна таблица** (с. 147) относно четирите разглеждани в труда исторически цикъла на олигархизиране. Методологически въз основа на циклите на капиталистическото натрупване по Джовани Ариги.

На с. 304-306 са представени четири таблици – със синтезиращи характеристики на демокрацията и **преходите поотделно към олигархизация** в сферите на икономиката и политиката, както и на социокултурната сфера. На с. 307 е представена и едва събирателна таблица с ключовите думи и термини при описанието на двете състояния.

На с. 313 е представена съпоставителна концептуална таблица относно пленяването на държавата от олигархията – съгласно авторските концепции на Волфганг Щреек, Колин Крауч и Улрих Бек.

На стр. 343 и 290 са представени два варианта на таблица с 10-мата най-милиардери в Света към 2019 – 7 от тях се оказват от САЩ.

Приложена е **библиография** на използваната литература – **100 академични източника на кирилица, 33 на латиница, допълнително 79 източника от преса и сайтове, и още 14 източника от интернет**.

Основателно може да се твърди, че е **демонстрирано широко познаване** на научната литература и изследваната в дисертационния труд проблематика. Литературните източници са използвани коректно, със съответни препратки.

Тук мога да кажа, че все пак ми липсват ключови автори като Жак Атали и Клаус Шваб, като докладите на ДАВОС от 2015 насам, по принцип авторите в полето на The Great Reset и така нар. Net-Zero Transition, което по същество е **новият глобализаторски западен проект**, който субектно е **корпоративно-олигархичен**. Но вероятно за това авторката ще разказва занапред в текстовете си.

3. АКТУАЛНОСТ на темата и проблематиката

Безспорно темата и проблематиката на дисертацията е АКТУАЛНА, остро **актуална практически**, а следователно – и в научното й **осмисляне и теоретизиране**. (виж с. 4-5)

След финансово-икономическата криза от 2008-9 години, и след цяло едно бурно десетилетие на всякакви „оранжеви кризи“, на бежански вълни, на огромна незаконна имиграция към Европа и САЩ, на все по-напористи икономически санкции, и накрая – след всеобщата здравна криза от Март 2020 досега, и разбира се – след разтърсващите цялата конструкция на западната демокрация и световно лидерство криза по време и след Президентските избори в САЩ от 3 ноември 2020 и новият президент след 20 януари 2021,

след всичко това става ясно,

че светът е вече във въртележката на **компресиран епохален преход към нова икономика, към нова политика, към нова човешка нормалност.**

Всичко това в ядрото си е олигархично – глобално олигархично, корпоративно безмилостно олигархично. То е днешната практическа еманация на **един дълъг процес на олигархизиране в бизнеса и в политиката** през последните 3 десетилетия на Глобализация, дирижирана откъм САЩ. А преди това в **цялата история на Капитализма от модерната и пост-модерната епоха** – чрез натрупването и концентрирането на капитала, чрез свръх-монополизма във финансите и медиите, в индустрията и технологиите, в комуникациите и шоу-изкуството. А още преди това, в цялата цивилизована история на човечеството, **управлявана от господстващи** феодали и папи, от знатни патриции и сенатори, от банкерски олигарси и аристократи.

Така че, безспорно е, че избраната тема и проблематика в този дисертационен труд **са изключително актуални, те са просто парещи.** Избраните от Ивка Цакова тема и проблематика на дисертационния труд са сякаш по „**поръчка**“ **от обществената практика**, предизвикателство към академичното мислене и ново теоретично обществено моделиране.

Тук само да спомена, че Ивка Цакова е избрала тази тематика повече от 6 години – **предусетила** е значимостта, дори е **изпреварила** времето. Това само по себе си е заслуга за отбелязване.

Вярно е, че за олигархия много се говори в журналистиката и медиите, в телевизионното политическо говорене – но повече публицистично и фрагментарно, и съвсем недостатъчно като системен и мащабен научен анализ. Съвсем рядко с опит за **теоретично моделиране**, без ясно изявен „**методологически холизъм**“ – или иначе казано без ясно открояена методология на „**структурен-функционализъм**“ (онзи, който бе господстващ в науката преди 50-70 години).

В това полупразно поле доц. Цакова влага своя значим принос. Първо, за една сериозна и системна **проблематизация** на феномена олигархия и олигархизиране, на съответното хибридно свръх-концентриране на капитал и власт. Второ, за осмисляне на неговия **закономерен** характер – обективно закономерен според характера на капитала и капитализма като обществено устройство, в исторически разгръщащите се фази на световния капитализъм. Трето, за полагане на **България в зададения** от САЩ и ЕС модел на обществено преустройство и функциониране, на Западния проект до 2019 и на предстоящия западен проект от 2020 г. насам.

Да избереш и упорито да работиш в едно такова поле на теорията и практиката, това само по себе си е за адмирации. Не само заради проявената лична и професионална **смелост**, но и поради чисто методологичните и теоретични **предизвикателства**. Този авторски избор по същество е и половината от свършената работа.

4. **ОБОБЩЕНА** оценка за дисертационния труд

Дисертационният труд „Олигархизация на политиката“ на доц. Ивка Цакова е плод на **дългогодишен** труд, на **последователно** и **целенасочено** навлизане в това проблемно изследователско поле. Авторката е работила по това изследване в продължение на доста години. Интересът ѝ към темата за олигархизацията на политиката е естествено продължение на заниманията ѝ с проблемите на политическия и корпоративния **лобизъм**. За него авторката има специална монография.

Разглежданият тук дисертационен труд има характеристики на **системно разработена** проблематика – (1) от нивото на теорията и съответен теоретичен модел, (2) през използването им като методология, (3) до конкретен емпиричен анализ на реалностите и механизмите в съвременното общество, (4) и правене на прогноза за предстоящото десетилетие.

ЦЕЛТА на това монографично изследване откровено е качена на високо концептуално равнище. Заявената цел е авторски **концептуален МОДЕЛ**. Той да бъде авторски, вместо някаква реферативна компилация по избрания обект и предмет на изследване. За това целево са отделени над 53 страници (от 280 до 332), с основната **СХЕМА** за този авторски концептуален модел на 281 стр.

Концептуален би означавало да е ясно откритоена специфична **теоретична координата** и съответен евристичен подход, съответна **структурно-функционална** постановка, съответна **група индикатори** при описанието и анализа на олигархизацията в съвременната държава и политика. И накрая, модел предполага да е **експлицирана теоретична методология** заедно със съответен **практически инструментариум**, използваем конкретно при **ситуативен** анализ на обществен процес и държавна практика, на бизнес структура и партийно-политическа система.

Доц. Цакова е успяла да направи **сериозни стъпки към реализирането** на своята творческа цел. От началото на 2020 г., при неколкократно обсъждане на този дисертационен труд и преди това на издадената монография, сме свидетели на **осезаемо творческо съзряване** на визирият концептуален модел. Вкл. чрез изработването на **обобщаваща Схема**, която ни бе представена на вътрешната защита в Катедрата (16 март 2021).

Правенето на подобни авторски и концептуални схеми е модерен визуализиращ подход, който би следвало да се поощрява специално. Адмирации за евристичните **съпоставителни таблици** – на стр. 304-306.

Тук следва ясно да кажа, че направеното в научния текст вече е **теоретически значимо, има конкретни авторски приноси, дава стимул към колегиалната общност** проблемите на олигархизацията на икономиката и политиката да бъдат сериозно и задълбочено разработвани, да бъде прилаган истински **системен и интердисциплинарен подход** и методология. Последното, само по себе си, също е принос на автора на този монографичен труд.

Ще бъде стимул и към студентите да мислят комплексно, в диалектичката дълбочина и динамика на явленията.

Безспорно има **съответствие между заглавие и съдържанието** в текста.

Логиката в структурата и последователност на изложението е убедителна.

Според мен, има и очевидна **практическа приложимост** на резултатите от този авторски труд и моделиране – както в работата на политици и макроикономисти, така и в работата на журналисти и политически анализатори.

Езикът и стилът на изложението са добри – адмиравам маниера нещата да се групират в *първо, второ, ..., пето*. Така авторът ясно **експлицира** подхода и аналитичните си акценти, а читателят има възможност **структурирано** да опонира или да доразвива предложения анализ и моделиране.

Научният апарат, в този вариант на дисертационния труд, вече е представен достатъчно добре. От достъпната ми литература и познания не установих някакво некоректно заимстване на чужди текстове.

Можем да предлагаме включване на още автори и източници в библиографията, които биха имали своето място тук. Но това е решение и подбор от автора.

ОСНОВНИТЕ изходни ПОНЯТИЯ в този труд.

Те ясно и кратко са постулирани още в Увода, с. 6-8.

Понятията са *олигархия, олигархично и демократично управление, две страни на олигархичния феномен, световна капиталистическа система, олигархични белези в отделна държава, крещяща социална несправедливост и неравенство, елитарен характер на управлението с аристократичен елемент в него, интер-дисциплинарен характер*.

По същество приемам предложените работни дефиниции на тези основни за труда понятия.

ОБЕКТ на дисертацията е **взаимоотношението между ИКОномика и ПОЛитика** в системата на националната държава и общество, и по-конкретно – **господството** на едрия корпоративен капитал над съвременната държава и политика.

ПРЕДМЕТ на дисертацията е **процесът на олигархизиране в политиката** в условията на капитализъм – като предистория и като съвременна история от последните 40-50 години, до 2020 г.

Основната теза е конкретизирана в **10 конкретни изследователски задачи** (стр. 9-11). Задачите са ясно формулиране, следват логиката на анализа, последователно се реализират от автора в структурата на дисертационния труд.

Основната ТЕЗА е, че през последните 4 десетилетия **олигархията превзема и подчинява държавата** – и в трите ѝ основни власти: законодателна, изпълнителна, правосъдна, както и медийната „власт“. Това се проявява в целия набор от публични политики – като при това биват ерозирани както принципите и практиките на **представителната демокрация** (либерална), така и принципите и практиките на **свободната конкурентна пазарна икономика**.

Това съответства на така нар. нео-либерален капитализъм и съответната глобализация от 80-те години насам. На практика в съвременните западни общества има хибридна форма, **хибридна сплав** между демократични форми и практики, заедно с олигархични механизми и практики.

Описаната **методология** на тома изследване съответства на целта и задачите, на тезата и подхода при разработването ѝ. (виж. с. 10-17)

СТРУКТУРАТА на труда се състои от:

Увод, в оптимален обем от 14 стр. (с. 4-17)

Тук авторката синтезирано разказва за **историческата** перспектива и после за **актуалността** на тематиката. За основните **изходни позиции и понятия**, за ключовите думи в опозицията „**олигархизация – реална демократичност**“. Акцентира се на диалектиката между продуцирането на **нетърпими социални** неравенства и полярност, но наред с **елитарния** характер на общественото управление и на **морално-благородния** компонент в него.

Има кратки дефиниции за **обект и предмет** на изследването, на авторската **теза** и съответните ѝ изследователски **задачи**.

Експлицира се **методологията** на изследването. Специално се отбелязва **класовият** подход спрямо олигархията. Акцентира се на **елитаристките** теории, както и на проблемът за властовите **ресурси**. Ясно и категорично се постулира **системния подход** на мислене, анализ и изследване.

Отбелязани са и авторските **само-ограничения** в анализа. Напр., пропускането на олигархичните форми в Римската империя и през Средновековието. Напр., времето ограничаване до периода 1980-2020 г., при това само в групата на така нар. развити държави, при това още веднъж ограничаване само до САЩ и ЕС. Напр. макро-само-ограничаването да не се специално анализира глобалната олигархия, и да се остане в територията на националните държави. Напр. ограничен брой страници, специално посветени на България, при това само от епохата на Прехода и Нео-капитализма у нас.

Горните експлицирани автори само-ограничения са важни, за да **не се увличаме ние**, рецензентите, в препоръки за още-още-още обекти и предмети на конкретното изследване. И за да остане и за нас поле за научен принос в това проблемно поле.

ПЪРВА глава, развита в 132 стр.

Като една интересна историческа разходка до Антична Гърция – с Платон и Аристотел – за да се търси първичното тематизиране на феномена олигархия. След това в епохата на Ренесанса в Италия, имперския капитализъм от предишните два века – чрез Холандския и Британския цикли. И накрая, в съвременната епоха с Американския цикъл.

Тук си позволявам да кажа, че ако този дисертационен труд бе защитаван през следващата 2022 г., то би следвало да се анализира олигархичния цикъл във и чрез новия глобален проект, наречен „Net Zero Transition / The Great Reset / The New Normalcy. Той бе обявен официално през Януари 2020, вече втора година се реализира на практика – и по същество е еманация на олигархичния модел в корпоративната икономика и в зависимата от нея олигархична политика на Глобализацията.

ВТОРА глава, 183 стр.

Това е теоретичната част на дисертационния труд.

Първо се акцентира на подходите – четири основни: въз основа на анализа на **Света като единна система**, **Класов подход** с ясно позициониране на олигархията като част от елита, **Елитаристки подход** открояващ положителни и негативни страни на олигархичната група, и от гл.т. на **Властовите ресурси** на олигархията като властово малцинство в обществото.

Второ се акцентира на утвърдени в науката теории – пет основни теории относно олигархизацията: теория на **Гилънс и Пейдж** за политиката в САЩ, теория за инклузивните и екстративните институции на **Анджемоглу и Робинсън**, теория на **Крауч за голямата корпорация** като властови играч, изследвания за социалното неравенство и поляризацията на **Стиглиц и Пикети**, концепции за неолиберална културна хегемония на **Грамши, Бурдийо, Харви и Чомски**.

Трето, представен е авторовият теоретичен модел (53 стр.) за олигархията и олигархизирането – уточняване на терминологията, експлициране на процеса, характеризирани резултата във властта и политиката, в икономиката и гражданските отношения. Тук вече е добавена и авторовата основна Схема, онагледяваща този концептуален модел. (с. 281)

ТРЕТА глава, 141 стр.

Посветена е практически на механизмите и формите при олигархизирането в обществото. Отново се акцентира на четири неща – **лобирането** като механизъм и последствия, **финансирането** на партиите и изборите, превземането на **държавните регулатори** чрез мрежите на „лична уния“ – местене и разместване на **ключови играчи** по метода на „отворените врати“, **публично легитимиране** на олигархични личности и корпорации, на тяхното влияние и реална власт.

Тук накратко (34 стр.), но много съдържателно и провокативно спрямо следващи по-детайлизирани анализи, се разглежда **реалната ситуация в България** в периода след 1989 до 2020 г. – това е нашата епоха на Прехода от социализъм към неолиберален капитализъм, животът в рамката на този неолиберален капитализъм – преди и след кризата от 2009 г, както и преди реализацията на новия проект от 2020 насам.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ – 11 стр.

Тук авторката не се ограничава до стандартното сбито реферирание на дисертационния труд и подреждане на основни изводи. А ни представя едно отваряне към хоризонта на **последващи изследвания** и анализи, към **предстоящи дискусии** относно олигархизирането в политиката и икономиката на съвременното трансформиращо се общество.

Това за мен е по-добрият вариант – след един толкова обемен като историческа ретроспекция, като теоретичен инструментариум, като авторов концептуален модел, като практически описания труд.

5. ОЦЕНКА на научните и научно-приложните РЕЗУЛТАТИ и ПРИНОСИ

Колежката Ивка Цакова формулира **5 основни** свои приноса във е чрез този дисертационен труд.

Приносите са формулирани достатъчно **лаконично, но същевременно с яснота относно съдържанието**. Приемам тяхната основателност, имайки предвид структурата и подхода, теоретичния инструментариум, направените оригинални анализи, обработката на разностранен емпиричен материал.

Четири от формулираните приноси са **теоретико-методологически** – 1-ви, 2-ри, 3-ти приноси. Става дума за прилагане на **системен** подход, при това **историко-системен** подход, разгръщан в анализа и като **интердисциплинарен** подход. Всъщност, става дума за успешно използване от авторката на **системен подход в три** проекции. Това е адекватния подход в традициите на **материализма** и на **диалектиката** като методология.

4-ят и 5-ти принос са отчасти методически, и убедително **практико-приложни**. Тук е приложен **дедуктивен** подход – от исторически анализ на Света, и анализ в макро-мащаба на САЩ и ЕС (разгледани в периода 1980-2020 г.) се конкретизира до **полето на България**. Прави се и по-обхватна **прогноза** относно процеса на олигархизиране през 3-то десетилетие на XXI век, при реализирането като планетарен политически проект на така нар. „четвърта индустриална революция“.

Тук отбелязвам, че визирият **авторски „концептуален модел“** е отбелязан в 3-ти и 4-ти приноси. Основната му **схема**, която го онагледява вече е представена в Автореферата на стр. 27 и в текста на стр. 281. Самият модел авторката го полага в три основни полета: на **икономическата** власт, на **политическата** власт и на **идеологическата** власт (виж 1-ви принос). В този вариант на текста вече на повечето места е изчистено смесването на идеологическото поле и на споменаваното **социокултурно** поле.

В този труд става дума за наистина **мащабен авторски замисъл** – мащабен не само в историческата ретроспекция, не само в приложните анализи. Но мащабен и в чисто понятийно и абстрактно моделиращо измерение. Моето усещане е, че авторката е **тръгнала по логиката на своя предмет и после в хода на работата и узряването самият анализ се е изкачил** на толкова високо теоретично и методологическо равнище. Авторската амбиция е била в началото по-скромна, но после самото писане и осмисляне е покачило равнището.

6. ОЦЕНКА на публикациите по ДИСЕРТАЦИЯТА

Представените в този конкурс научни публикации на кандидата – количествено и качествено – **съответстват на конкурс** за доктор на науките.

През 2020 е публикувана книгата „**Олигархизация на политиката**“ – също с впечатляващ обем от 412 стр. Оценявам тази публикация като една истинска научна и приносна **монография**.

Приложени са още **13 статии**, публикувани след 2015 до 2020 г. Всички са на български език. Тази колекция от представени авторски публикации демонстрира последователната работа на авторката – над 6 години, за да се увенчае накрая с този дисертационен труд. Не констатирах съавторство с някои от рецензентите.

Публикации от 1 до 7 са включени в авторската справка в НАЦИД. Сами по себе си те са достатъчни за защита на такава докторска дисертация.

В хоризонта на познатата ми литература не констатирам некоректно нарушаване на чужди авторски права и интелектуална собственост от страна на авторката в представения и защитаван дисертационен труд на доц. Цакова.

7. Оценка на АВТОРЕФЕРАТА

Представеният автореферат е от 63 стр. на български език, засега не е представен превод на английски.

Рефератът **адекватно представя** структурата и съдържанието на дисертацията. Достатъчно подробен е и в същото време **синтезира всички основни** подходи, методологически и теоретични постановки, огромната емпирична база на дисертацията, авторската гледна точка и приносни постижения.

Приложен е списък с 14 основни публикации по тематиката на дисертационния труд. Публикациите от 1 до 7 са включени в базата на НАЦИД, останалите не ги откривам в представената справка. Последното не е проблем при тази защита – доколкото те са по-стари публикации от 2015-2017 години. Дори само монографията и 6 статии в полето на дисертацията са достатъчни.

Формулирани са **5 авторски приноса** във и чрез тази работа.

Не виждам в Автореферата приложена лична **декларация за авторство** на текста на дисертационния труд, мисля, че това вече се изисква.

8. Критични бележки, препоръки и въпроси.

В горния текст на тази рецензия вече направих някои бележки и препоръки.

Имам въпрос към колежката Ивка Цакова:

Очевидно е тенденцията на **обръщане** на Запада от либерална и представителна демокрация към **хибридни форми на авторитаризъм и дори на диктатури** – еднопартийни и лидерски, с размиване в реалното разделение между властите, с идеологическа нетърпимост и откровена цензура, със сливане между олигархизирания мега-корпоративен капитал с авторитарни политически структури и лидери. Вече две години ясно се отграничават двата полюса на **техно-прогресистите** и на **био-хюмън-консерваторите**.

Въпросът: Ние като страна, ситуирана в граничната периферия на глобалната империя, имаме ли шанс да бъдем **активни и суверенни**, или ни е отредена единствено **ролята на пост-изпълнители** в голямата планетарна битка?

9. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Като имам предвид всичко представено дотук, считам, че дисертационния труд на тема „**Олигархизация на политиката**” отговаря на изискванията за присъждане на научна степен „**доктор на науки**” на **доцент ИВКА ЦАКОВА НЕКОВА** – препоръчвам на уважаемите колеги да гласуват „**ЗА**“.

20 май 2021
София

ПОДПИС:

.....

/проф. д.с.н. Михаил Мирчев/

REVIEW

from: **Prof. MIHAIL STOYANOV MIRCHEV, D.Sc.**

Department „Political Sciences “,
Faculty of International Economics and Politics, UNWE

Regarding: Dissertation for acquiring of **scientific degree of Dr. Sc.** in
3.3. „Political Sciences”

AUTHOR of the dissertation:

IVKA TSAKOVA NEKOVA, Ph.D. of Political Science, Assoc. professor,
Department of Political Sciences, UNWE

TOPIC of dissertation:

“THE OLIGARCHIZING OF POLITICS”

GROUNDS for submission of the review:

The internal defense in the Department of Political Science (March 16, 2021) is conducted based on Order № 272 / 09.02.2021 of the Vice-Rector of UNWE for research and international affairs. The Department of Political Science decided to forward the dissertation to the Scientific JURY for defence and acquiring of the scientific degree "Doctor of Political Science".

2. Information for the author

Ivka Tsakova (born 1959) has PhD in Political Sciences from 1992 – topic of dissertation “Political Socialization of the Individual”. She is elected as associate professor in Political sciences in 2006 with a habilitation thesis "Lobbying and Democracy".

Her lecture courses at the UNWE in Bachelor program are: "Political Psychology", "Lobbying", "Legislative Process and Parliamentary Behavior", "Civic Organizations and Advocacy", and in Master program: "Big Business and Politics" and "Democracy and capitalism".

Under her scientific guidance, two doctoral students have defended their dissertations. She is chairing the General Assembly of the Faculty of International Economics and Politics from 11 Nov. 2019 to November 2020.

3. GENERAL CHARACTERISTICS of the presented dissertation

The dissertation contains of **484 author pages** – plus Bibliography. This is a serious volume for the so called big doctoral dissertation.

An original synthesizing **Comparative Table** (p. 147) that presents the four historical cycles of oligarchizing considered in dissertation is presented. It is methodologically rooted on the cycles of capitalist accumulation according to Giovanni Arigi.

Four tables are presented on pp. 304-306 - with synthesizing characteristics of democracy and the **transitions separately to oligarchizing** in the spheres of economics and politics, as well as in the socio-cultural sphere. A summarizing table is presented on page 307 – it shows the key words and terms in the description of the two states.

A comparative conceptual table on the capture of the state by the oligarchy – according to the author's concepts of Wolfgang Streek, Colin Crouch and Ulrich Beck, is presented on p. 313.

There are two versions of tables on pages 343 and 290 that present the 10 best billionaires in the world by 2019 - 7 of them are from the United States.

A **bibliography** of the used literature is attached - **100 academic sources in Cyrillic, 33 in Latin, an additional 79 sources from the press and websites, and another 14 sources from the Internet.**

Here I can say that I still miss key authors such as Jacques Attali and Klaus Schwab, as well as the reports of DAVOS since 2015, in general the authors in the field of The Great Reset and the so-called Net-Zero Transition, which is essentially the new a **globalizing western project** that is subjectively **corporate-oligarchic**.

3. TOPICALITY of the dissertation

Undoubtedly, the topic and scientific problems of the dissertation are CURRENT, sharply **relevant in practice**, and therefore in its scientific **interpretation and theorizing**. (see pp. 4-5)

After the financial and economic crisis of 2008-9, and after a whole turbulent decade, and finally after the all-out health crisis of March 2020,

after all this it becomes clear

that the world is already in the **carousel of a compressed epoch-making transition to a new economy, to a new policy, to a new human normality.**

All this is at its core oligarchic - globally oligarchic, corporate ruthlessly oligarchic. It is today's practical emanation of **a long process of oligarchizing in business and politics** during the last 3 decades of US-led Globalization. And before that in the whole history of Capitalism from **the modern and post-modern epoch**. And even before that, in the entire civilized history of mankind, **governed by ruling** feudal lords and popes, by noble patricians and senators, by banking oligarchs and aristocrats.

So, it is indisputable that the chosen topic and issues in this dissertation are **extremely relevant, they are just burning**. The topics and issues of the dissertation chosen by Ivka Tsakova are as if "**commissioned**" by public practice, a challenge to academic thinking and a new theoretical social modeling.

Let me just mention here that Ivka Tsakova has chosen this topic for more than 6 years - she **foresaw** the significance, she was even **ahead of her time**. This is a merit to note.

It is true that there is a lot of talk about oligarchy in journalism and the media, in television political talking - but more journalistic and fragmentary, and quite insufficient as a systematic and large-scale scientific analysis.

In this half-empty field Assoc. Prof. Tsakova makes her significant contribution. First, for a serious and systematic **problematization** of the phenomenon of oligarchy and oligarchizing, of the corresponding hybrid over-concentration of capital and power. Second, for thinking of its **regular** character - objectively regular according to the nature of capital and capitalism as a social structure, in the historically unfolding phases of world capitalism. Third, for putting **Bulgaria in the model of social reorganization and functioning set by** the USA and the EU, of the Western project until 2019 and of the forthcoming Western project from 2020 onwards.

4. GENERAL ASSESSEMENT of the dissertation

The Ivka Tsakova's dissertation "Oligarchizing of Politics" is the result of **many years** of work, of **consistent and purposeful** entry into this problematic research field. The author has been working on this research for many years. Her interest in the topic of the oligarchizing of politics is a natural continuation of her work on the problems of political and corporate **lobbying**. The author has a special monograph on this.

The dissertation has characteristics of **systematically developed** problematics - (1) from the level of theory and corresponding theoretical model, (2) through their use as a methodology, (3) to a specific empirical analysis of the realities and mechanisms in modern society, (4) and making a forecast for the coming decade.

The **OBJECTIVE** of this monograph research is frankly raised to a high conceptual level. The stated goal is an author's **conceptual MODEL**. It is author's, instead of some abstract compilation on the selected object and subject of research. More than 53 pages (from 280 to 332) are dedicated to this purpose, with the main SCHEME for this author's conceptual model on 281 pages.

Assoc. Prof. Tsakova has managed to take **serious steps towards the realization** of her research goal. From the beginning of 2020, during the several discussions of this dissertation and before that of the published monograph, we have witnessed a **tangible maturation of the targeted conceptual model**. The making such authorial and conceptual schemes is a modern visualization approach that should be specially encouraged.

Here I should clearly say that what has been done in the scientific text is already **theoretically significant, has specific authorial contributions, gives impetus to the collegial community** the research in depth the problems of oligarchizing of the economy and politics, to apply a truly **systematic and interdisciplinary approach** and methodology.

There is an undoubted **correspondence between the title and the content** in the text.

The logic in the structure and sequence of the exhibition is convincing.

In my opinion, there is an obvious **practical applicability** of the results of this author's work and modeling - both in the work of politicians and macroeconomists, and in the work of journalists and political analysts.

The language and style are good - I admire the way things are grouped in the first, second, fifth. Thus, the author clearly **explains** his approach and analytical accents, and the reader can oppose or further develop the proposed analysis and modeling.

The scientific apparatus, in this version of the dissertation, is already presented quite well. We can suggest including of more authors and sources in the bibliography that would have their place here. But this is a decision and selection by the author.

THE BASIC initial CONCEPTS in this paper.

They are clearly and briefly postulated in the Introduction, pp. 6-8.

The concepts are *oligarchy, oligarchic and democratic government, two sides of the oligarchic phenomenon, world capitalist system, oligarchic features in a separate country, screaming social injustice and inequality, elitist nature of government with an aristocratic element in it, interdisciplinary.*

In essence, I accept the proposed working definitions of these basic labor concepts.

TE OBJET of dissertation is the relationship between ECONOMICS and POLITICS in the system of the nation-state and society, and in particular - the dominance of large corporate capital over the modern state and politics.

THE SUBJECT of dissertation is e the process of **oligarchizing in politics** under capitalism - as a prehistory and as a modern history of the last 40-50 years, until 2020.

The main thesis is specified in **10 specific research tasks** (pp. 9-11). The tasks are clearly formulated, follow the logic of the analysis, are consistently implemented by the author in the structure of the dissertation.

The main THESIS is that in the last 4 decades the **oligarchy has captured and subordinated the state** - in all its three main estates: legislative, executive, judicial, as well as the media "estate". This is manifested in the whole set of public policies - and the principles and practices of **representative democracy** (liberal) and the principles and practices of a **free competitive market** economy are eroded.

This corresponds to the so-called neo-liberal capitalism and the corresponding globalization since the 1980s. In practice, in modern Western societies, there is a hybrid form, a **hybrid fusion** between democratic forms and practices, along with oligarchic mechanisms and practices.

The **methodology** of this study corresponds to the purpose and tasks, to the thesis and the approach in its development (see pp. 10-17).

THE STRUCTURE of dissertation consists of:

Introduction, in the optimal volume of 14 pages (pp. 4-17)

Here the author synthesizes the **historical** perspective and then the **topicality** of the research topic. For the main starting points and concepts, for the key words in the opposition "**oligarchizing - real democracy**". The emphasis is put on the dialectic between the production of **intolerable social** inequalities and polarity, but along with the **elitist** nature of public governance and the morally noble component in it.

There are short definitions of the **object and subject** of the research, the author's thesis, and its respective research **tasks**.

The research **methodology** is explained. The **class approach** to the oligarchy is especially noted. The emphasis is on **elitist theories**, as well as on the problem of power resources. A **systematic approach** to thinking, analysis and research is clearly and categorically postulated.

The author's **self-limitations** in the analysis are also noted. The explicit author's self-limitations are important so that we, the reviewers, **do not get involved** in recommendations for more-more objects and subjects of the specific research.

CHAPTER ONE, in 132 pages.

As an interesting historical walk to Ancient Greece - with Plato and Aristotle - to look for the primary thematization of the phenomenon of oligarchy. Then in the Renaissance in Italy, the imperial capitalism of the previous two centuries - through the Dutch and British cycles. Finally, in the modern era with the American cycle.

Here I dare to say that if this dissertation was defended in the next 2022, it should analyze the oligarchic cycle in and through the new global project called "Net Zero Transition / The Great Reset / The New Normalcy. It was officially announced in January 2020, for the second year in a row - and is essentially an emanation of the oligarchic model in the corporate economy and the dependent oligarchic policy of Globalization.

CHAPTER TWO, 183 pages.

This is the theoretical part of the dissertation.

Firstly, the emphasis is on the approaches - four main: based on the analysis of the **World as a unitary system**, **class approach** with a clear positioning of the oligarchy as part of the elite, **elitist approach** highlighting the pros and cons of the oligarchic group, and **the power resources** of the oligarchy as a power minority in society.

Secondly, focuses on well-established theories in science - five main theories of oligarchizing: **Gilens and Paige's** theory of US politics, the theory of inclusive and extravagant institutions of **Acemoglu and Robinson**, **Crouch's theory** of large corporation as a power player, studies on social inequality and the polarization of **Stiglitz and Pickett**, concepts of neoliberal cultural hegemony of **Gramsci, Bourdieu, Harvey, and Chomsky**.

Thirdly, the author's theoretical model (53 pages) of oligarchy and oligarchizing is presented - clarification of terminology, explication of the process, characterization of the result in power and politics, in economics and civil relations. The author's basic Scheme illustrating this conceptual model has already been added here. (p. 281)

CHAPTER TREE, 141 pages.

It is dedicated to the mechanisms and forms of oligarchizing in society. The emphasis is again on four points - **lobbying** as a mechanism and consequences, party and election financing, the takeover of **state regulators** through the networks of "personal union" - relocation and relocation of **key players** by the method of "open doors", **public legitimization** of oligarchic individuals and corporations, their influence and real power.

Here, briefly (34 pages), but very meaningfully and provocatively compared to furthermore detailed analyzes, **the real situation in Bulgaria** in the period after 1989 to 2020 is considered - this is our era of the transition from socialism to neoliberal capitalism, life within the framework of this neoliberal capitalism - before and after the crisis of 2009, as well as before the implementation of the new project since 2020.

CONCLUSION – 11 pages.

Here the author does not limit herself to the standard concise referring of the dissertation and arrangement of main conclusions. It presents an opening to the horizon of **further research** and analysis, to forthcoming discussions about the oligarchizing in politics and economics of the modern transforming society.

For me, this is the better option - after such a voluminous as a historical retrospection, as a theoretical toolkit, as the author's conceptual model, as the practically described work.

5. EVALUATION of scientific RESULTS and CONTRIBUTIONS

Ivka Tsakova propose **5 main** contributions of dissertation.

The contributions are formulated **succinctly enough, but at the same time with clarity about the content**. I accept their validity, having in mind the structure and the approach, the theoretical tools, the made original analyzes, the processing of diverse empirical material.

Four of the formulated contributions are **theoretical and methodological** - 1st, 2nd, 3rd contributions. It is a matter of applying a **systematic approach**, with a **historical-systematic** approach, developed in the analysis and as an interdisciplinary approach. In fact, it is about the author's successful use of a systematic approach in three projections. This is the adequate approach in the traditions of **materialism and dialectics** as a methodology.

The 4th and 5th contributions are partly methodical and convincingly **applied**. A **deductive** approach is applied here - from a historical analysis of the World, and a macro-scale analysis of the USA and the EU (considered in the period 1980-2020) is concretized to the field of Bulgaria. A more comprehensive **forecast** is made about the process of oligarchizing in the 3rd decade of the XXI century, with the realization as a planetary political project of the so-called "fourth industrial revolution".

Here I mention that the targeted **author's "conceptual model"** is noted in the 3rd and 4th contributions. Its basic scheme, which illustrates it, is already presented in the Abstract on page 27 and in the text on page 281. The author herself lays the model in three main fields: **economic** power, **political** power, and **ideological** power (see 1st contribution). In this version of the text, the mixing of the ideological field and the mentioned **socio-cultural** field has already been clarified in most places.

This work is about a large-scale **author's idea** - large-scale not only in historical retrospection, in applied analyzes. But large-scale and in a purely more conceptual and abstract modeling dimension. My feeling is that the author has **followed the logic of her subject and then in the course of the work and maturation the analysis itself has risen** to such a high theoretical and methodological level.

6. EVALUATION of the publications

The scientific publications of the candidate presented in this competition - quantitatively and qualitatively - **correspond to a competition** for a Doctor of Sciences.

The book "Oligarchizing of Politics" was published in 2020 – it is an impressive volume of 412 pages. I appreciate this publication as a real scientific and contributing monograph.

Attached are another **13 articles** published in 2015-2020. All are in Bulgarian. This collection of presented author's publications demonstrates the author's consistent work - over 6 years, to finally be crowned with this dissertation. I did not find co-authorship with some of the reviewers.

In the horizon of my familiar literature, I do not find an incorrect violation of copyright and intellectual property by the author in the presented and defended dissertation Assoc. Prof. Tsakova.

7. Evaluation of AUTHOR'S ABSTRACT OF DISSERTATION

The presented author's abstract of dissertation consists of 63 pages in Bulgarian. Up to now it is not presented in English.

The author's abstract of dissertation **adequately presents** the structure and content of the dissertation. It is sufficiently detailed and at the same time **synthesizes all the main approaches**, methodological and theoretical formulations, the huge empirical basis of the dissertation, the author's point of view and contribution achievements.

A list of 14 main publications on the topic of the dissertation is attached. The publications from 1 to 7 are included in the NACID database, the rest I do not find in the presented reference. The latter is not a problem with this protection - if they are older publications from 2015-2017. Even the monograph and 6 articles in the field of the dissertation are enough.

5 authorial contributions have been formulated in and through this work.

8. Critical notes, recommendations, and questions.

I have already made some remarks and recommendations in the above text of this review.

I have a question for my colleague Ivka Tsakova:

There is a clear tendency for the **West to turn** from liberal and representative democracy to **hybrid forms of authoritarianism and even dictatorships** - by merging between oligarchized mega-corporate capital and authoritarian political structures and leaders. For two years now, the two poles of the **techno-progressives and the bio-human conservatives** have been clearly separated.

The question: Do we, as a country situated on the border periphery of the global empire, have a chance to be **active and sovereign**, or are we only assigned the role of **post-performers** in the great planetary battle?

9. CONCLUSION

On the base of all considered so far,

I am convinced that the dissertation on "***Oligarchizing of Politics***" meets the requirements for awarding the scientific degree "**Doctor of Science**" to Associate Professor **IVKA TSAKOVA NEKOVA**.

I recommend to my esteemed colleagues to vote "For" awarding the scientific degree "Doctor of Science" to Associate Professor IVKA TSAKOVA NEKOVA

20 May 2021
Sofia

.....
/Prof. Mihail Mirchev, D.Sc./